

מבט לאיראן

21 בינואר 2018 – 4 בפברואר, 2018

עורך: ד"ר רז צימט

במוקד אירועי השבוע

◀ באיראן ניכרת דאגה מכוונות הממשל האמריקאי בנוגע להמשך הפעלתו של הכוח הצבאי האמריקאי באזור ביום שלאחר הבסתה הסופית של המדינה האסלאמית יועצו לעניינים בינלאומיים של מנהיג איראן, עלי-אכבר ולאיית, הצהיר בכנס בטהראן, כי **הכוחות האיראנים חייבים להישאר בעיראק ובסוריה כדי למנוע מאויבי איראן, ובראשם ארה"ב, לממש את תכניתם לפצל את מדינות האזור**. הוא תקף את נוכחותה הצבאית של ארה"ב באזור והדגיש את נכונות איראן לסייע לממשלת סוריה להילחם בכוחות האמריקאים. במקביל קרא יועצו הצבאי הבכיר של מנהיג איראן, רחים צפוי, **להקמת קואליציה אזורית בין איראן, עיראק, פקיסטאן, רוסיה וסוריה כדי לפעול במשותף נגד ארה"ב ובעלות בריתה באזור**. ברקע להצהרות אלה ניתן לציין את הודעת הפנטגון על היוזמה לאמן כוח של כ-30 אלף לוחמים מצבא סוריה הדמוקרטי, שיפעל לאורך הגבולות עם תורכיה ועיראק.

◀ דברי ראש הממשלה, בנימין נתניהו, בעקבות פגישתו עם נשיא רוסיה פוטין בנוגע לפעילות איראן בסוריה ובלבנון זכתה לסיקור נרחב בתקשורת האיראנית. בכירים איראנים נמנעו, עם זאת, מתגובה רשמית להצהרות ראש הממשלה, שעל פי התקשורת האיראנית והישראלית שוחח עם נשיא רוסיה על מאמצי ההתבססות הצבאית של איראן בסוריה ועל ניסיונותיה להקים מפעלים לייצור טילים מדויקים בלבנון.

◀ **איראן הגיבה באיפוק יחסי לפעולה הצבאית של תורכיה נגד הכוח הכורדי (YPG) בעפרין שבצפון סוריה** (מבצע "ענף זית"). דובר משרד החוץ האיראני קרא להפסקה מיידית של המתקפה התורכית ורמטכ"ל איראן קיים שיחת טלפון עם עמיתו התורכי והדגיש בפניו את הצורך לשמור על לכידותה הטריטוריאלית, עצמאותה וריבונותה של סוריה. יו"ר ועדת המג'לס לביטחון לאומי ולמדיניות חוץ, עלאא' אלדין ברוג'רדי, לעומת זאת, הצהיר, כי פעולת תורכיה בצפון סוריה היא תגובה לניסיונה של ארה"ב לפצל את סוריה ולהקים כוח צבאי כורדי, שיפעל בחסותה בצפון סוריה. נראה, כי חרף הסתייגותה של איראן מהפרת הריבונות הסורית על-ידי תורכיה, היא רואה יתרונות בפעולה הצבאית התורכית נגד הכוח הכורדי בצפון סוריה, במיוחד על רקע המתיחות המחריפה בין תורכיה וארה"ב בעקבות המתקפה.

◀ בינתיים ממשיכה איראן במאמצים לקידום השפעתה הדתית בסוריה ובלבנון. איש הדת השמרני הבכיר, אבראהים ראסי, העומד בראש קרן האמאם רזא בעיר משהד, קיים בסוף ינואר 2018 ביקור בסוריה ובלבנון. במהלך הביקור דן איש הדת בהרחבת שיתוף הפעולה בין איראן וסוריה, נפגש עם מזכ"ל חזבאללה ואף קיים סיור בלוויית פעילי חזבאללה בסמוך לגבול עם ישראל.

◀ לראשונה מאז משאל העם על עצמאות החבל הכורדי בצפון עיראק, ביקר ראש ממשלת החבל, ניצ'רואן בארזאני, בטהראן ונפגש עם בכירי הממשל האיראני, ובראשם הנשיא רוחאני ומזכיר המועצה העליונה לביטחון לאומי, עלי שמח'אני.

כללי

◀ עלי-אכבר ולאיתי (Ali-Akbar Velayati), יועצו לעניינים בינלאומיים של מנהיג איראן, אמר בכנס בטהראן, כי הכוחות האיראנים חייבים להישאר בעיראק ובסוריה כדי להגן על "האחדות האסלאמית". הוא ציין, כי אם איראן לא תשמר את נוכחותה, אף מדינה לא תוכל להבטיח את היציבות באזור. ולאיתי אמר, כי מדיניות איראן נועדה למנוע מאויביה לממש את תוכניתם לפצל את מדינות האזור, ובכלל זה את איראן עצמה. אם איראן לא תגן על עצמה גם מחוץ לגבולותיה ואילו חבל כורדיסטאן בצפון עיראק היה זוכה בעצמאות, היו כוחות ישראלים מגיעים לגבולה של איראן. ולאיתי תקף את נוכחותה הצבאית של ארה"ב באזור והדגיש את נכונות איראן לסייע לממשלת סוריה להילחם בכוחות האמריקאים המוצבים בה. הוא אמר, שחרף תבוסת האימפריאליסטים בסוריה, איראן אינה יכולה לשבת בשקט משום שהמצב בסוריה, בלבנון ובפלסטין רגיש ומחייב ערנות מתמדת ונוכחות איראנית נמשכת (פארס, 22 בינואר).

◀ יחיא רחים צפוי (Yahya Rahim Safavi), יועצו הצבאי הבכיר של מנהיג איראן, אמר בריאיון עיתונאי, כי איראן צריכה לכוון קואליציה אזורית עם עיראק, פקיסטאן, רוסיה וסוריה כדי לפעול במשותף נגד ארה"ב ובעלות בריתה באזור. הוא ציין, כי כ-2,000-3,000 חיילים אמריקאים פועלים כיום באזור והזהיר, כי ארה"ב חותרת לנצל את נוכחותה הצבאית כדי לעורר חילוקי דעות באזור ולהסית נגד איראן. עוד אמר צפוי, כי חילוקי הדעות בין תורכיה לארה"ב הם טקטיים בלבד וכי תורכיה פועלת מול כל השחקנים באזור כדי לשפר את עמדת המיקוח שלה בשיחות ההסדרה על עתיד סוריה ולהבטיח את האינטרסים הכלכליים שלה (תסנים, 23 בינואר).

יחיא רחים צפוי (תסנים, 23 בינואר 2018)

המעורבות האיראנית בסוריה ובלבנון

◀ התקשורת האיראנית, (המסתמכת על התקשורת הישראלית) דיווחה (30 בינואר 2018) על דברי ראש הממשלה, בנימין נתניהו, בעקבות פגישתו עם נשיא רוסיה, ולדימיר פוטין, בנוגע לפעילות איראן בסוריה ובלבנון. בתום פגישתם אמר נתניהו, כי שוחח עם נשיא רוסיה על מאמצי ההתבססות הצבאית של איראן בסוריה והצהיר, כי ישראל פועלת לבלימת התבססות זו. נתניהו שוחח עם הנשיא פוטין גם בנוגע לניסיונות איראן להקים מפעלים לייצור טילים מדויקים בלבנון. בכירים איראנים לא הגיבו, עם זאת, להצהרות ראש הממשלה.

◀ לוחם זרוע הבסיג' של משמרות המהפכה, ע'לאם-רזא לנגרי (Gholamreza Langari), נהרג בסוף ינואר באזור דיר א-זור שבסוריה.

ע'לאם-רזא לנגרי, שנהרג בסוריה (דפאע ניז, 26 בינואר 2018)

◀ סגן שר החוץ האיראני, חסין ג'אברי אנצארי (Hossein Jaber Ansari), ייצג את איראן בקונגרס הדיאלוג הסורי הלאומי, שהתקיים ב-30 בינואר 2018 בעיר סוצ'י שברוסיה בחסות רוסיה, איראן ותורכיה. קודם להגעתו לסוצ'י ביקר אנצארי בדמשק ונפגש עם נשיא סוריה, בשאר אסד. השניים דנו בפעילות הצבאית התורכית בצפון סוריה (מבצע "עלה זית"). עם הגעתו לרוסיה נפגש אנצארי עם שליח נשיא רוסיה לענייני סוריה, אלכסנדר לברנטייב (מהר, 29 בינואר 2018).

◀ דובר משרד החוץ האיראני, בהראם קאסמי (Bahram Qasemi), קרא להפסקה מיידית של המתקפה התורכית נגד הכוח הכורדי (YPG) בעפרין שבצפון סוריה. קאסמי הזהיר, כי המשבר בצפון-מערב המדינה עלול לעודד קבוצות טרור באזור וכי איראן מצפה מתורכיה להישאר מחויבת לתהליך ההסדרה הפוליטית בסוריה ולמלא תפקיד קונסטרוקטיבי בהסדרת המשבר. הוא ציין, כי איראן מקיימת התייעצויות קבועות עם תורכיה בנוגע להתפתחויות בסוריה (תסנים, 22 בינואר 2018). ב-21 בינואר 2018 קיים ראש מטה הכוחות המזוינים האיראנים, מחמד באקרי (Mohammad Bagheri), שיחת טלפון עם עמיתו התורכי, הלוסי אכאר, ודן עמו

במתקפה התורכית נגד הכורדים בצפון סוריה. באקרי הדגיש, כי יש לשמור על לכידותה הטריטוריאלית, עצמאותה וריבונותה של סוריה, וקרא לתורכיה להבהיר שאין בכוונתה להשתלט על שטחים סוריה. הוא ציין, כי אסור לאפשר לארה"ב ולבעלות בריתה לנצל את המצב כדי לממש את שאיפותיהן בסוריה (ספאה ניוז, 21 בינואר 2018). יו"ר ועדת המג'לס לביטחון לאומי ולמדיניות חוץ, עלאא' אלדין ברוג'רדי (Alaeddin Boroujerdi), אמר, כי הפעולה התורכית בצפון סוריה היא תגובה לניסיונה של ארה"ב לפרק את סוריה ולהקים כוח של 30 אלף לוחמים כורדים שיפעלו בצפון המדינה. הוא הדגיש את תמיכת איראן בלכידות הטריטוריאלית של סוריה ועיראק (מהר, 28 בינואר 2018).

◀ היומן הרפורמיסטי קאנון פרסם ב-21 בינואר 2018 מאמר ביקורתי במיוחד כלפי נשיא סוריה, בשאר אסד, והאשים אותו, כי הוא מעדיף חברות רוסיות על פני חברות איראניות בשיקום כלכלת ארצו בתום מלחמת האזרחים. במאמר נכתב, כי חרף ההשקעות האדירות והאבדות הכבדות של לוחמי משמרות המהפכה במערכה הצבאית בסוריה, הנשיא אסד אינו מאפשר לאיראן לקדם את השקעותיה הכלכליות בסוריה. על אף הבעת נכונות מצד בכירי הממשל, ובראשם הנשיא רוחאני, לסייע בשיקום סוריה בתום המערכה נגד המדינה האסלאמית, הנשיא אסד מתעלם מהאינטרסים הלאומיים הכלכליים של איראן בסוריה ומעדיף את רוסיה על פני איראן בכל הקשור למאמצי השיקום של כלכלת ארצו.

◀ איש הדת השמרני, אבראהים ראיסי (Ebrahim Raisi), הגיע ב-25 בינואר 2018 לביקור בסוריה ובלבנון. ראיסי, שהתמודד בבחירות האחרונות לנשיאות איראן נגד הנשיא המכהן רוחאני, עומד בראש קרן האמאם רזא בעיר משהד. קרן רבת עוצמה זו חולשת על הקדשים אסלאמיים משמעותיים, נכסים בהיקף רחב ותקציבי ענק. במהלך ביקורו נפגש ראיסי עם נציג המנהיג העליון בסוריה, איתאללה אבו-אלפצ'ל טבאבטבאא'י (Abolfazl Tabatabaei), ביקר בקבר זינב בדמשק ודן בהרחבת שיתוף הפעולה הדתי בין איראן וסוריה (תסנים, 26 בינואר 2018). במהלך ביקורו בלבנון נפגש ראיסי עם בכירים לבנונים, בהם מזכ"ל חזבאללה, חסן נצראללה, ויו"ר הפרלמנט הלבנוני, נביה ברי, וקיים סיור באזור הגבול עם ישראל בלוויית אנשי חזבאללה (פארס, 28 בינואר 2018).

ראיסי מסייר באזור הגבול עם ישראל (חשבון הטוויטר של ראיסי, 30 בינואר 2018)

◀ ביקור ראיסי בסוריה ובלבנון מהווה עדות נוספת למאמצי איראן להרחיב את פעילותה הדתית והתרבותית באזור. בשנה האחרונה מעורבת איראן בשיקום המקומות הקדושים לשיעה, שנפגעו במלחמת האזרחים, ובראשם מתחם קבר זינב בדמשק. איראן רואה בהעמקת פעילותה הדתית והתרבותית אמצעי מרכזי לביצור השפעתה באזור. לאחרונה סיכם עלי-אכבר ולאתי, יועצו לעניינים בינלאומיים של מנהיג איראן המשמש גם כיו"ר הועד המנהל של אוניברסיטת אזאד, רשת אוניברסיטאות ומכללות פרטית באיראן, עם נשיא סוריה על הקמת שלוחות של האוניברסיטה ברחבי סוריה.

המעורבות האיראנית בעיראק

◀ ראש ממשלת החבל הכורדי בצפון עיראק, ניצ'רואן בארזאני, הגיע ב-21 בינואר 2018 לביקור בטהראן, לראשונה מאז משאל העם על עצמאות החבל הכורדי, ונפגש עם בכירי הממשל האיראני. הנשיא חסן רוחאני אמר בפגישתו עם ניצ'רואן, כי יש להשקיע את כל המאמצים לקידום היחסים בין איראן לעיראק. הוא ציין, כי יציבות וביטחון הם תנאים בסיסיים לפיתוח ולרווחה וכי אסור לאפשר לאף אחד לערער את היציבות והביטחון במדינות האזור. רוחאני הוסיף, כי כל השבטים והקבוצות האתניות באזור, ובכלל זה הכורדים בעיראק, צריכים לממש את זכויותיהם הלגיטימיות במסגרת החוקה והלכידות הטריטוריאלית של מדינתם (מהר, 21 בינואר 2018).

פגישת רוחאני - ניצ'רואן (אתר הנשיא, 21 בינואר 2018)

◀ בפגישה עם מזכיר המועצה העליונה לביטחון לאומי, עלי שמח'אני (Ali Shamkhani), דנו השניים בהתפתחויות בעיראק ובאזור. שמח'אני אמר, כי איראן אינה מוכנה לשאת מצב בו קבוצות "אנטי-מהפכניות" משתמשות בשטחים שבשליטת הכורדים בצפון עיראק כדי לחדור לאיראן ולבצע פעולות טרור בשטחה ואז שבות לצפון עיראק ומקבלות אחריות על פעולותיהן באמצעות אמצעי התקשורת הכורדים. שמח'אני כינה את משאל העם על עצמאות החבל הכורדי "טעות אסטרטגית", שהסבה נזק כלכלי, פוליטי וביטחוני כבד לתושבי החבל ולמדינות האזור. הוא ציין, כי איראן מוכנה לסייע בקידום המשא ומתן הפוליטי בין הממשל המרכזי בבגדאד לשלטונות החבל הכורדי. ניצ'רואן הצביע על שיתוף הפעולה ההיסטורי בין איראן לכורדיסטאן העיראקית ואמר, כי החבל הכורדי גאה ביחסי הידידות שלו עם הרפובליקה האסלאמית (פארס, 21 בינואר 2018).